

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Έφεση – Συντάξεις-προϋποθέσεις συνταξιοδότησης– Προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος υπό τον ν.2084/1992 – Όριο ηλικίας ως προϋπόθεση θεμελίωσης - υπάλληλος γονέας ανήλικου τέκνου – αναγνώριση πλασματικού χρόνου τέκνου και χρόνου άδειας άνευ αποδοχών λόγω ανατροφής τέκνου – χρονικό διάστημα λογιζόμενο ως συντάξιμος χρόνος ολόκληρου έτους

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 7 Δεκεμβρίου 2017, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Σταμάτιος Πουλής και Στυλιανός Λεντιδάκης, Σύμβουλοι, Αικατερίνη Μποκώρου (εισηγήτρια) και Βασιλική Πέππα, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Κάρκαλης, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλύομενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεώργιος Σαλαπάτας, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 11.11.2016 (με αριθμό βιβλίου δικογράφων: 2355/14.11.2016) έφεση:

Της ... του ..., κατοίκου ... (οδός ..., Τ.Κ. ...), η οποία παραστάθηκε διά της πληρεξουσίας της δικηγόρου Ελπινίκης Λαζαρίδου (Α.Μ. Δ.Σ. Θεσσαλονίκης: 4481),

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Παναγιώτη Λαμπρόπουλου. Και

κ α τ ά της .../2016 πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο της εκκαλούσας, η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Τον Αντεπίτροπο Επικρατείας, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη στις 29 Νοεμβρίου 2018, κατά την οποία η Πάρεδρος Αικατερίνη Μποκώρου είχε ήδη προαχθεί σε Σύμβουλο.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

Ι. Με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το παραδεκτώς κατατεθέν, στις 6.12.2017, υπόμνημα, η εκκαλούσα, πρώην δικαστική υπάλληλος, ζητεί την ακύρωση της 02082/11.8.2016 πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα (τμήμα Α΄) του Γενικού

Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), με την οποία απορρίφθηκε αίτησή της (αριθμ. πρωτ. Γ.Λ.Κ. .../22.4.2015) για κανονισμό σ' αυτή σύνταξης λόγω συμπλήρωσης εικοσαετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας μέχρι 31.12.2012, ως μητέρας ανήλικου τέκνου, βάσει του άρθρου 3 παρ.1 περίπτωση α' του ν.2084/1992 σε συνδυασμό με το άρθρο 15 παρ.1 του ίδιου ως άνω νόμου, και δεν αναγνωρίστηκε, κατ' αποδοχή σχετικού αιτήματός της, ο πλασματικός χρόνος ενός τέκνου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 12 του ν. 3865/2010. Η έφεση αυτή, για την οποία έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το ειδικό έντυπο παραβόλου του Δημοσίου 3068236, Σειράς Α'), έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και νομοτύπως και πρέπει, ως εκ τούτου, να γίνει τυπικά δεκτή και να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητά της.

II. Α. Στο ν.2084/1992, στο άρθρο 3 του Κεφαλαίου Α' του Μέρους Δεύτερου αυτού, με τίτλο «Συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων που διορίζονται μετά την 1.1.1993» (όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του από 1.1.2013 με το άρθρο 6 παρ.7α του ν.3865/2010, Α' 120), ορίζεται ότι: «1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο, δικαιούται ισόβιας σύνταξης από το Δημόσιο: α) Αν απομακρυνθεί της υπηρεσίας και έχει δεκαπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και το εξηκοστό πέμπτο (65ο) έτος της ηλικίας του. Προκειμένου για μητέρες υπαλλήλους, που έχουν ανήλικα παιδιά, αρκεί η συμπλήρωση του πεντηκοστού πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας τους εφόσον έχουν εικοσαετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία. Κατ' εξαίρεση για τις μητέρες υπαλλήλους που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και εικοσαετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, το κατά το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης αυτής όριο ηλικίας μειώνεται κατά τρία (3) έτη για κάθε παιδί και μέχρι του πεντηκοστού (50ου) έτους (...)), στο άρθρο 15 (πριν την αντικατάσταση του πρώτου εδαφίου της παρ.1 με την υποπαράγραφο Β2 εδάφιο δ' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, Α' 222/12.11.2012, και το τρίτο και τέταρτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου καταργηθούν, από 1.1.2013, με το άρθρο 6 παρ.7β του ν.3865/2010), ορίζεται ότι: «1. Ο υπάλληλος δικαιούται μειωμένη σύνταξη μετά τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ου) έτους της ηλικίας του και των χρονικών προϋποθέσεων των άρθρων 3 και 7 του νόμου αυτού. Η μείωση συνίσταται στο 1/200 του ποσού αυτής για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της μέχρι τη συμπλήρωση του εξηκοστού πέμπτου (65ου) έτους της ηλικίας τους. Μειωμένη επίσης σύνταξη δικαιούται και οι μητέρες υπάλληλοι με ανήλικα ή ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιά μετά τη συμπλήρωση του πεντηκοστού (50ου) έτους της ηλικίας τους και πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας είκοσι (20) πλήρων ετών. Η μείωση συνίσταται στο 1/200 του ποσού αυτής για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της μέχρι τη συμπλήρωση του πεντηκοστού πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας τους» και στο άρθρο 18 ότι: «1. Στις διατάξεις των άρθρων 3 έως και 17 του παρόντος υπάγονται τα πρόσωπα που διορίζονται για πρώτη φορά ως μόνιμοι υπάλληλοι ή κατατάσσονται ως στρατιωτικοί από την 1η Ιανουαρίου 1993 και μετά, εφόσον δεν έχουν ασφαλισθεί μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1992 σε κανέναν ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης. 2. (...) 4. Για τα θέματα, που αφορούν τα υποβαλλόμενα δικαιολογητικά, την τηρούμενη διαδικασία αναγνώρισης σύνταξης παθόντος, την επανεξέταση, την αναδρομική πληρωμή των συντάξεων, τις παραγραφές, την απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, την αναστολή άσκησης του δικαιώματος λόγω καταδίκης, τις συνέπειες από την αναγνώριση ως παράνομων πράξεων της Διοίκησης, τον κανονισμό των συντάξεων, τα ένδικα μέσα, την εκτέλεση των πράξεων συνταξιοδότησης, την εκχώρηση και κατάσχεση

των συντάξεων, την υποχρέωση αναγγελίας της μεταβολής της συνταξιοδοτικής κατάστασης, την αναγνώριση υπηρεσιών των οποίων η διάρκεια δεν αποδεικνύεται από επίσημα στοιχεία, καθώς και για κάθε άλλο θέμα, που δεν ρυθμίζεται από τον νόμο αυτόν, εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, όπως εκάστοτε ισχύουν. (...)». Περαιτέρω, στο ν.3865/2010 «Μεταρρύθμιση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120/21.7.2010), στο άρθρο 6, ορίζεται ότι: «1. (...) . 7.α. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του ν. 2084/1992 (ΦΕΚ 165 Α') αντικαθίστανται από 1.1.2013 ως εξής: "Προκειμένου για όσους έχουν ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιά αρκεί η συμπλήρωση του πεντηκοστού (50ού) έτους της ηλικίας τους εφόσον έχουν εικοσιπενταετή (25ετή) πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία." β. Από 1.1.2013 καταργούνται: (...) - το τρίτο και τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 2084/1992. (...). 11. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 9 του άρθρου αυτού δεν έχουν εφαρμογή για όσα από τα πρόσωπα που αναφέρονται σε αυτές θα έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού (...) Για τα πρόσωπα αυτά εξακολουθούν να ισχύουν όσα προβλέπονται από τις αντικαθιστώμενες ή καταργούμενες διατάξεις, κατά περίπτωση, τόσο για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης όσο και για τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, καθώς και για τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (...)». Εξάλλου, στο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), στην υποπαράγραφο Β.2 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου, ορίζεται ότι: «α. (...) γ. Το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2084/1992 (Α' 165), όπως ισχύουν, αντικαθίστανται ως εξής: «α) Αν απομακρυνθεί της υπηρεσίας και έχει 15ετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και το 67ο έτος της ηλικίας του.(...) δ. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 2084/1992 αντικαθίσταται ως εξής: "1. Ο υπάλληλος δικαιούται μειωμένη σύνταξη μετά τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας του και των χρονικών προϋποθέσεων των άρθρων 3 και 7 του νόμου αυτού."». Τέλος, ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ορίζει, στην παρ.2 του άρθρου 14 ότι: «2. Κατά τη συνάθροιση του συντάξιμου χρόνου το χρονικό διάστημα που είναι μικρότερο από 12 μήνες λογίζεται σαν ολόκληρο έτος αν είναι τουλάχιστον ίσο με έξι μήνες. Αυτό εφαρμόζεται στον υπολογισμό τόσο της πραγματικής όσο και της πλασματικής υπηρεσίας».

Β. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι οι διοριζόμενοι από 1.1.1993 υπάλληλοι, οι οποίοι δεν ασφαλίστηκαν μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 1992 σε κανένα ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης και αποχωρούν από την υπηρεσία εκουσίως μετά τις 31.12.2012, δικαιούνται καταρχήν σύνταξης από το Δημόσιο εφόσον συμπληρώσουν δεκαπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και το εξηκοστό έβδομο (67^ο) έτος της ηλικίας τους. Οι ανωτέρω δε προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά στο πρόσωπό τους κατά τον χρόνο κανονισμού σ' αυτούς της σύνταξης (πβλ. Ε.Σ. Ολομ. 1079/2013), ενώ στην ως άνω έννοια της εκούσιας αποχώρησης περιλαμβάνεται και αυτή που συντελείται με την υποβολή παραίτησης από την υπηρεσία. Περαιτέρω, για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης υπαλλήλου με ανήλικο τέκνο, που διορίστηκε

από 1.1.1993, μέχρι τις 31.12.2012 (ήτοι προ της αντικατάστασης των εδαφίων β' και γ' της παρ.1 του άρθρου 3 του ν.2084/1992 και της κατάργησης του τρίτου και τέταρτου εδαφίου της παρ.1 του άρθρου 15 του ν.2084/1992, με το άρθρο 6 παρ.7 περ. α' και β' του ν.3865/2010) απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις της συμπλήρωσης πλήρους εικοσαετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, καθώς και της συμπλήρωσης του προβλεπόμενου νόμιμου ορίου ηλικίας, ήτοι του πενηκοστού πέμπτου (55⁰⁰) ή του πενηκοστού έτους (50⁰⁰) έτους της ηλικίας για τη χορήγηση πλήρους ή μειωμένης σύνταξης, αντίστοιχα. Εξάλλου, ο διαλαμβανόμενος στην παρ.2 του άρθρου 14 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ.169/2007) ερμηνευτικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο για τον καθορισμό του συνολικού συντάξιμου χρόνου θεωρείται ως ολόκληρο έτος χρονικό διάστημα μικρότερο των δώδεκα μηνών, αν είναι τουλάχιστον ίσο με έξι μήνες, παρεχομένης με τη διάταξη αυτή της ευχέρειας να αξιοποιούνται από συνταξιοδοτική άποψη τα μικρότερα του έτους χρονικά διαστήματα, που προκύπτουν κατά τη συνάθροιση των επιμέρους συντάξιμων υπηρεσιών, δεν εφαρμόζεται όταν οι εκάστοτε τιθέμενες από το νόμο χρονικές προϋποθέσεις για τη γένεση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος καθορίζονται σε «πλήρη» έτη, καθόσον στην περίπτωση αυτή απαιτείται να έχουν συμπληρωθεί οπωσδήποτε ισάριθμα δωδεκάμηνα χρονικά διαστήματα και συνεπώς, δεν είναι επιτρεπτό στις περιπτώσεις αυτές, κατ' εφαρμογή του ανωτέρω ερμηνευτικού κανόνα, να θεωρείται ως πλήρες έτος χρονικό διάστημα μικρότερο των δώδεκα μηνών (πβλ. Ε.Σ. Ολομ. 2493/2015, ΙΙ Τμ. 1112/2017, 4280/2015, 2225/2010, 1002/2008, 1153/2005, Ι Τμ. 1343/2011, 832/2004). Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, ο ερμηνευτικός κανόνας της παρ. 2 του άρθρου 14 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα δεν δύναται να εφαρμοστεί για τον υπολογισμό της πλήρους εικοσαετούς πραγματικής υπηρεσίας, που προβλέπεται στην παρ.1 του άρθρου 3 του ν.2084/1992 (όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του από 1.1.2013 με το άρθρο 6 παρ.7α του ν.3865/2010, Α' 120) για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος μέχρι 31.12.2012 γυναικάς υπαλλήλου με ανήλικο τέκνο, και, ως εκ τούτου, η θεσπιζόμενη με την εν λόγω διάταξη χρονική προϋπόθεση δεν μπορεί να συμπληρωθεί με συνυπολογισμό διαστήματος μικρότερου του δωδεκαμήνου. Εξάλλου, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος στην προαναφερόμενη περίπτωση πέραν της συμπλήρωσης πλήρους εικοσαετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας μέχρι 31.12.2012, απαιτείται να συντρέχει σωρευτικώς και η συμπλήρωση μέχρι την ίδια ως άνω ημερομηνία και του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας, το όριο δηλαδή ηλικίας αποτελεί στην περίπτωση αυτή προϋπόθεση της θεμελίωσης κι όχι εναρκτήριο γεγονός καταβολής ήδη θεμελιωμένης με βάση τα έτη υπηρεσίας σύνταξης.

ΙΙΙ. Α. Στο άρθρο 11 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007) ορίζεται ότι «1. (...) Πραγματική συντάξιμη υπηρεσία είναι αυτή που παρέχεται πραγματικά (...) 2. Πραγματική συντάξιμη υπηρεσία με την έννοια της προηγούμενης παραγράφου είναι αυτή που παρέχεται πραγματικά από αυτούς που διατελούν σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 1, 2 και 3 του Κώδικα αυτού (...)». Περαιτέρω, στον προαναφερόμενο ν.3865/2010 «Μεταρρύθμιση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120), στην παρ.12 του άρθρου 6 αυτού, ορίζεται ότι: «Στο τέλος του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007 προστίθεται παράγραφος 15 ως εξής: "15. α. Αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος για κάθε παιδί, ο οποίος ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί και σε δύο (2) έτη για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο. β. Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της σύνταξης,

με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή (15ετή) πραγματική δημόσια υπηρεσία. γ. Ο ανωτέρω πλασματικός χρόνος αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 του ν. 2084/1992. δ. Αν ο υπάλληλος έχει χρόνο ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας σύνταξης, ο ανωτέρω πλασματικός χρόνος αναγνωρίζεται σε έναν μόνο φορέα κατ' επιλογή. ε. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για όσους υπαλλήλους έχουν ασφαλισθεί για πρώτη φορά από 1.1.1993 και μετά" (...)» και στο άρθρο 17 ότι: «1. (...) 3. Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007 αντικαθίσταται ως εξής: "Επίσης θεωρείται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής υπηρεσίας ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιών ηλικίας μέχρι 6 ετών, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά με βάση τις οικείες διοικητικές διατάξεις, με την προϋπόθεση της καταβολής από τον υπάλληλο των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών." 4. Ο συνολικός χρόνος ο οποίος αναγνωρίζεται με βάση τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου αυτού, συμπεριλαμβανομένου και του χρόνου στρατιωτικής θητείας, δεν μπορεί να υπερβεί τα 7 έτη. (...)». Επακολούθησε ο ν. 4002/2011 «Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου κλπ.» (Α' 180), με το άρθρο 1 του οποίου ορίστηκε ότι: «1. (...) 4. α. Οι διατάξεις της παρ. 15 του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007, που προστέθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, αντικαθίστανται, από της ισχύος τους, ως εξής: "15. α. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και μετά, αναγνωρίζεται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ο οποίος ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί και σε δύο (2) έτη για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο. Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πραγματική δημόσια υπηρεσία. β. Οι διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης έχουν εφαρμογή και για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με συνυπολογισμό και του αναγνωριζόμενου, σύμφωνα με τα ανωτέρω, χρόνου μέχρι την 31.12.2010. Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος που αναγνωρίζεται σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει, με συνυπολογισμό και της λοιπής συντάξιμης υπηρεσίας, το χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης, κατά περίπτωση. γ. Ο ανωτέρω χρόνος αναγνωρίζεται ως συντάξιμος σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 των άρθρων 17 και 20 του ν. 2084/1992 (Α' 165) κατά περίπτωση. δ. Αν ο υπάλληλος έχει χρόνο ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, ο ανωτέρω χρόνος αναγνωρίζεται σε έναν μόνο φορέα κατ' επιλογή". β. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για όσους υπαλλήλους έχουν ασφαλισθεί για πρώτη φορά από 1.1.1993 και μετά. γ. Δικαιώματα που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις αντικαθιστώμενες διατάξεις, μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού, παραμένουν ισχυρά». Περαιτέρω, ο ισχύων κατά τον κρίσιμο χρόνο Υπαλληλικός Κώδικας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3528/2007 (Α' 26), ορίζει στο άρθρο 51 ότι: «1. Επιτρέπεται η χορήγηση στον υπάλληλο, μετά από αίτηση του, άδειας χωρίς αποδοχές, εφόσον οι ανάγκες της υπηρεσίας το επιτρέπουν. Η άδεια αυτή δεν μπορεί να υπερβεί τον ένα (1) μήνα εντός του ίδιου ημερολογιακού έτους. 2. Στους υπαλλήλους επιτρέπεται η χορήγηση άδειας χωρίς αποδοχές συνολικής διάρκειας έως πέντε (5) ετών, ύστερα από αίτηση τους και γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου, για σοβαρούς ιδιωτικούς λόγους (όπως η παρ.2 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 37 του ν.3986/2011, Α' 152/1.7.2011). 3. (...) 5. Ο χρόνος της άδειας χωρίς αποδοχές αποτελεί χρόνο πραγματικής υπηρεσίας μόνο στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 4 του παρόντος άρθρου» και στο άρθρο 53 ότι: «1. (όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή της με την παράγραφο 2 του άρθρου 6 του ν.4305/2014, Α' 237) Η

προβλεπόμενη από την παρ. 2 του άρθρου 51 του παρόντος άδεια χορηγείται υποχρεωτικά, χωρίς γνώμη υπηρεσιακού συμβουλίου, όταν πρόκειται για ανατροφή παιδιού ηλικίας έως και έξι (6) ετών. 2. (...)».

Β. Κατά την έννοια των προπαρατιθέμενων διατάξεων, θεωρείται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής υπηρεσίας υπαλλήλου ο χρόνος των ρητά αναφερόμενων σε αυτές αδειών (βλ. Ε.Σ. Π Τμ. 5000/2015, 118/2005). Ειδικότερα, θεωρείται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής υπηρεσίας ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιών ηλικίας μέχρι έξι (6) ετών, υπό την προϋπόθεση καταβολής από τον υπάλληλο των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών (Ε.Σ. Π Τμ.188/2018). Περαιτέρω, με τη νέα παράγραφο 15 του άρθρου 11 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, που προστέθηκε με την παράγραφο 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, ο νομοθέτης το πρώτον μερίμνησε για την αναγνώριση, έναντι της καταβολής εισφορών, συντάξιμου χρόνου λόγω τέκνων. Ειδικότερα, σύμφωνα με την περίπτωση α΄ της ως άνω παραγράφου, όπως αντικαταστάθηκε, από την έναρξη της ισχύος της, με το ν. 4002/2011, οι υπάλληλοι που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και εφεξής μπορούν να αναγνωρίζουν συντάξιμο χρόνο ενός έτους για το πρώτο παιδί και δύο ετών για κάθε επόμενο παιδί, μέχρι το τρίτο, ήτοι συνολικώς έως 5 έτη, ο οποίος συνυπολογίζεται τόσο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, όσο και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση ότι ο υπάλληλος έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πλήρη πραγματική δημόσια υπηρεσία. (βλ. Ε.Σ. Π Τμ. 188/2018, 766/2017, 507/2014, 1112/2013). Επομένως, τόσο ο χρόνος λόγω ανήλικου τέκνου όσο και ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών λόγω ανατροφής τέκνου, που χορηγείται σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, αποτελούν χρόνο υπηρεσίας που υπολογίζεται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος υπαλλήλου, υπό τον όρο καταβολής των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών.

ΙV. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Η εκκαλούσα, η οποία γεννήθηκε το έτος ... και είναι μητέρα ενός τέκνου, που γεννήθηκε το έτος ..., διορίστηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης στις ...1995, ως Επιμελήτρια Δικαστηρίων, και στις ...2005 μετατάχθηκε σε θέση Γραμματέα, πριν δε το διορισμό της υπήρξε ασφαλισμένη στο ΤΕΒΕ από ...1993 έως ...1994. Στις 11.6.2013 της χορηγήθηκε άδεια άνευ αποδοχών ανατροφής τέκνου διάρκειας δύο (2) ετών, ήτοι έως 10.6.2015 (βλ. από 31.3.2015 έγγραφο του Προϊσταμένου της Τμήματος Μισθοδοσίας της Γενικής Διεύθυνσης Γ΄ του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την .../15.1.2015 υπηρεσιακή βεβαίωση Προϊσταμένου Διεύθυνσης της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης), αποχώρησε δε από την υπηρεσία στις 2.1.2015, κατόπιν παραίτησης. Με αίτησή της προς το Γ.Λ.Κ. (αριθμ. πρωτ. .../22.4.2015) η εκκαλούσα ζήτησε τον κανονισμό σ΄ αυτήν μειωμένης σύνταξης ως γυναίκα υπάλληλος με ανήλικο τέκνο, που συμπλήρωσε το 50^ο έτος της ηλικίας της και στις 31.12.2012 είχε συμπληρώσει εικοσαετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία με συνυπολογισμό, κατόπιν αναγνώρισης, ενός έτους λόγω τέκνου, σύμφωνα με σχετικό αίτημά της, κατ΄ εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 12 του ν.3865/2010 (βλ. και με αριθμ. πρωτ. Γ.Λ.Κ. .../26.9.2013 σχετική αίτησή της). Με την προσβαλλόμενη πράξη απορρίφθηκε η αίτησή της, με την αιτιολογία ότι αυτή δεν θεμελιώνει δικαίωμα σύνταξης, δεδομένου ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 3 παρ. 1 περ. α΄ εδ. του ν.2084/1992, όπως αυτές ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους από την περ. γ΄ της υποπαραγράφου Β2 του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, και συγκεκριμένα την προϋπόθεση της συμπλήρωσης του εξηκοστού εβδόμου (67^{ου}) έτους της ηλικίας της κατά το χρόνο αποχώρησής της από την υπηρεσία, στις

2.1.2015. Περαιτέρω, στην ως άνω πράξη, αφού ορίστηκε ο χρόνος υπηρεσίας της ως τακτικής υπαλλήλου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης (κατόπιν αφαίρεσης χρόνου από έτη 1-6-21) σε έτη 17-6-1 και ο χρόνος ασφάλισής της στο ΤΕΒΕ σε έτη 1-1-0 (ή 325 ημέρες εργασίας) και η συνολική συντάξιμη υπηρεσία διαδοχικής ασφάλισης σε έτη 18-7-1, αναφέρεται ότι «ο πλασματικός χρόνος παιδιού δύναται να αναγνωρισθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν.3865/2010, δεν αλλάζει, όμως, ουσιαστικά τις προϋποθέσεις θεμελίωσης και καταβολής της σύνταξης» καθώς και ότι «ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής τέκνου» (έτη 1-6-21) «μπορεί ν' αναγνωρισθεί συντάξιμος κατά τις διατάξεις της παρ.3 του άρθρου 17 του ν.3865/2010, με την καταβολή από την υπάλληλο των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών, χωρίς να μεταβάλει τις ανωτέρω οριζόμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης». Ήδη, με την κρινόμενη έφεση, η εκκαλούσα στρέφεται κατά της προσβαλλόμενης απορριπτικής πράξης και ζητεί την ακύρωσή της, επιδιώκοντας να κανονιστεί σ' αυτήν σύνταξη, αναδρομικά από την αποχώρησή της από την υπηρεσία, με βάση συνολική συντάξιμη υπηρεσία είκοσι (20) ετών, συνυπολογιζόμενου στην προαναφερόμενη υπηρεσία, κατόπιν αναγνώρισης, ως συντάξιμου πλασματικού χρόνου ενός τέκνου (ενός έτους), κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 12 του ν. 3865/2010. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις της παρούσας (σκ. II και III), ορθώς, με την προσβαλλόμενη πράξη, απορρίφθηκε το αίτημα της εκκαλούσας για κανονισμό σ' αυτήν σύνταξης διότι αυτή κατά το χρόνο αποχώρησής της από την υπηρεσία δεν είχε συμπληρώσει το 67ο έτος της ηλικίας της, σύμφωνα με το άρθρο 3 απρ.1 α' του ν.2084/1992, όπως ίσχυε κατά το χρόνο εξόδου της από την υπηρεσία, στις 2.1.2015. Πρέπει δε ν' απορριφθεί ως αβάσιμος ο ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι αυτή θεμελίωσε δικαίωμα σύνταξης στις 31.12.2012, ως μητέρα ανήλικου τέκνου με είκοσι (20) πλήρη έτη πραγματικής υπηρεσίας, δεδομένου ότι κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία αυτή είχε συνολικό χρόνο πραγματικής υπηρεσίας από έτη 18-7-1, ήτοι μικρότερη του προβλεπόμενου από το νόμο χρόνου των είκοσι (20) πλήρων ετών υπηρεσίας, ενώ και με την αναγνώριση ενός (1) έτους λόγω ανήλικου τέκνου, οπότε η συνολική υπηρεσία της θα ανερχόταν σε έτη 19-7-1, και πάλι αυτή δεν θα συμπλήρωνε είκοσι (20) πλήρη έτη υπηρεσίας, μη δυναμένου, στην περίπτωση που από το νόμο απαιτούνται πλήρη έτη, να θεωρηθεί ως πλήρες έτος χρονικό διάστημα μικρότερο των δώδεκα (12) μηνών (βλ. σκέψη II της παρούσας), ενώ για τη συμπλήρωση πλήρους εικοσαετούς υπηρεσίας κατά την 31.12.2012 δεν θα μπορούσε να συνυπολογιστεί ούτε ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών λόγω ανατροφής τέκνου που αυτή έλαβε, κατόπιν καταβολής των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών, εφόσον η άδεια αυτή της χορηγήθηκε μετά την προαναφερόμενη ημερομηνία, στις 11.6.2013. Επιπλέον, κατά την ως άνω ημερομηνία (31.12.2012) η εκκαλούσα δεν είχε συμπληρώσει το πεντηκοστό πέμπτο (55^ο) ή το πεντηκοστό (50^ο) έτος της ηλικίας της, απαραίτητη προϋπόθεση που πρέπει να συντρέχει σωρευτικώς με τη συμπλήρωση του εικοσαετούς χρόνου πλήρους πραγματικής υπηρεσίας για τη θεμελίωση (και όχι για την έναρξη καταβολής) πλήρους ή μειωμένης, αντίστοιχα, σύνταξης. Πρέπει, επομένως, η ένδικη έφεση να απορριφθεί και να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του παραβόλου που κατατέθηκε για την άσκησή της (άρθρο 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο - ν. 4129/2013, Α' 52).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την έφεση. Και

Διατάσσει την υπέρ του Δημοσίου κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου έφεσης.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε, στην Αθήνα, στις 29 Νοεμβρίου 2018.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΟΚΩΡΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 4 Ιουνίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ